

ToR broj: 16/2014

(određuje IR/LD)

Inicijativa za izradu propisa

1.	Radni naziv propisa	Pravilnik o kvalitetu vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija
2.	Datum:	14.06.2013.godine
3.	Podnosilac ToR-a	ANS (Odsjek za vazduhoplovnu navigaciju) Biljana Pavić, Stručni saradnik za vazduhoplovne publikacije, organizaciju vazdušnog prostora i prilazne i odlazne procedure letenja AIP/LSSIP/RNAV/SID/STAR
4.	Referentni propis	<ul style="list-style-type: none">✓ Zakon o vazduhoplovstvu Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 39/09, od 19.05.2009.godine.✓ Aneks 15 Konvencije o civilnom vazduhoplovstvu (Aeronautical Information Services) – pružanje usluga vazduhoplovnog informisanja.✓ ICAO Dokument 8126 (Aeronautical Information Services Manual) – Priručnik za AIS.✓ Pravilnik o utvrđivanju zajedničkih zahtjeva za pružanje usluga vazdušne plovidbe (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 05/11).✓ Commission Regulation (EU) No 73/2010 of 26 January 2010 laying down requirements on the quality of aeronautical data and aeronautical information for the single European Sky.
5.	Svrha propisa	U skladu sa Zakonom o vazduhoplovstvu BiH, član 14. Sektor za vazduhoplovnu navigaciju i aerodrome (ANAD), Odsjek za vazduhoplovnu navigaciju (ANS) u sklopu planiranih aktivnosti pristupiće izradi propisa iz oblasti koju definiše Pravilnik o kvalitetu vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija koji će obuhvatiti detaljna pravila vezana za razmjenu podataka, kvalitet podataka, zaštitu podataka . Pravilnik će biti usklađen sa standardima i preporučenom praksom Međunarodne organizacije za civilno vazduhoplovstvo (ICAO) i Uredbama Evropske komisije (EC).
6.	Obrazloženje	Nepostojanje propisa koji reguliše materiju navedenu u nazivu pravilnika.

7.	Predlog sastava tima za izradu propisa	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Stručno osoblje Odsjeka za vazduhoplovnu navigaciju (ANS). ✓ Radna Grupa za izradu predloga Pravilnika (BHDCA/BHANSa) ✓ Stručno osoblje Odjeljenja za međunarodnu saradnju, harmonizaciju i pravne poslove (IR/LD); ✓ Stručno osoblje Odjeljenja za obezbjeđenje kvaliteta (QAD); <p>U slučaju procjene o potrebi, timu se mogu priključiti i predstavnici iz drugih vazduhoplovnih organizacija, udruženja, avio prevoznika, industrije itd.</p> <p>Radom tima rukovodi šef odsjeka vazduhoplovne navigacije (ANS).</p>
8.	Rok za izvršenje zadatka	Rok za izvršenje zadatka: Septembar 2014.godine
9.	Forma budućeg propisa (zakon, pravilnik, procedura, uputstvo, odluka, naredba, itd.)	Pravilnik

Focal Point za praćenje postupka izrade propisa(iz IR/LD): Selma Hodžić.

Na osnovu čl. 16. i 61. stav (2) Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH“, broj: 32/02 i 102/09), te čl. 5., 14. stav (1) i (3), a u vezi sa članom 28. stav (3) i (4), tačka b) Zakona o vazduhoplovstvu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine, donosi:

PRAVILNIK

O UTVRĐIVANJU ZAHTJEVA O KVALITETU VAZDUHOPLOVNIH PODATAKA I VAZDUHOPLOVNIH INFORMACIJA ZA JEDINSTVENO EVROPSKO NEBO

POGLAVLJE I – OPŠTE ODREDBE

Član 1. (Predmet)

(1) Ovim pravilnikom se propisuju zahtjevi kvaliteta vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija po pitanju tačnosti, rezolucije i integriteta.

Član 2. (Oblast primjene)

(1) Ovaj pravilnik će se primjenjivati na sisteme evropske mreže za upravljanje vazdušnim saobraćajem (EATMN: *European air traffic management network*), njene sastavne dijelove i sa njima povezane procedure, koje uključuju kreiranje, izradu, pohranjivanje, čuvanje, rukovanje, obradu, prenos i distribuciju vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija.

(2) Pravilnik se primjenjuje na sljedeće vazduhoplovne podatke i vazduhoplovne informacije:

- a) integrisani paket vazduhoplovnih informacija, kako je definisano u članu 3. stav (1) tačka e) ovog pravilnika, izuzimajući vazduhoplovne informativne cirkulare;
- b) podatke o preprekama u elektronskom obliku, ili njihove elemente, kada su stavljeni na raspolaganje od strane Bosne i Hercegovine,
- c) podatke o terenu u elektronskom obliku, ili njihove elemente, kada su stavljeni na raspolaganje od strane Bosne i Hercegovine,
- d) kartografske podatke o aerodromu, kada su stavljeni na raspolaganje od strane Bosne i Hercegovine.

(3) Ovaj pravilnik se primjenjuje na sljedeće subjekte:

- a) pružaoce usluga vazdušne plovidbe;
- b) operatore onih aerodroma i helidroma, za koje su u zborniku vazduhoplovnih informacija Bosne i Hercegovine objavljeni postupci za pravila instrumentalnog letenja

(IRF – *Instrument Flight Rules*) i posebna pravila vizuelnog letenja (VFR – *Visual Flight Rules*);

c) pravna ili fizička lica koja u smislu ovog pravilnika osiguravaju:

- 1) usluge proizvodnje i davanja geodetskih podataka;
- 2) usluge dizajniranja procedura,
- 3) podatke o terenu u elektronskom obliku,
- 4) podatke o preprekama u elektronskom obliku.

(4) Ovaj pravilnik se primjenjuje do trenutka kada su vazduhoplovni podaci i/ili vazduhoplovne informacije stavljene na raspolaganje slijedećem predviđenom korisniku od strane pružaoca usluga vazduhoplovnog informisanja.

(5) U slučaju distribucije sredstava u štampanoj formi, ovaj pravilnik se primjenjuje do trenutka kada su vazduhoplovni podaci i/ili vazduhoplovne informacije stavljene na raspolaganje organizaciji odgovornoj za pružanje usluga distribucije podataka u štampanoj formi.

(6) U slučaju automatske distribucije korištenjem direktne elektronske veze između pružaoca AIS usluga i subjekta koji prima vazduhoplovne podatke i/ili vazduhoplovne informacije, ovaj pravilnik se primjenjuje:

- a) do trenutka kada slijedeći predviđeni korisnik pristupi vazduhoplovnim podacima i/ili vazduhoplovnim informacijama koje su u posjedu pružaoca AIS usluga i preuzme ih, ili
- b) do trenutka kada su vazduhoplovni podaci i/ili vazduhoplovne informacije dostavljeni od strane pružaoca AIS usluga u sistem slijedećeg predviđenog korisnika.

Član 3.

(Pojmovi i skraćenice)

(1) Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:

- a) Bitni podaci (*Essential data*): Označavaju podatke sa nivoom integriteta definisanim u Poglavlju 3, Dio 3.2 tačka 3.2.8 (b) Aneksa 15 Čikaške konvencije;
- b) Direktna elektronska veza (*Direct Electronic Connection*): Označava takvu digitalnu vezu između računarskih sistema tako da se podaci između njih mogu prenijeti bez manuelne interakcije;
- c) Direkcija za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation*): Nadležna vazduhoplovna vlast Bosne i Hercegovine.
- d) Digitalni NOTAM (*Digital NOTAM*): Označava skup podataka koji sadrži informacije iz NOTAM-a u struktuiranom formatu koji se u potpunosti može interpretirati od strane automatizovanog računarskog sistema, bez interpretacije čovjeka;

e) Državna nadzorna vlast/Nacionalno nadzorno tijelo (*National Supervisory Authority*): Označava BHDCA – NSA Unit, koji je uspostavljen na osnovu Odluke o formiranju Jedinice za provođenje funkcija i zadataka Državne nadzorne vlasti.

f) Geodetski podaci (*survey data*): Označavaju geoprostorne podatke koji su utvrđeni mjerenjem ili geodetskim mjerenjem;

g) Geoid: predstavlja ekvipotencijalnu površinu u gravitacionom polju Zemlje, koja se poklapa sa mirnom površinom srednjeg nivoa mora i kontinuirano se prostire kroz kontinente;

h) Integrirani paket vazduhoplovnih informacija (*integrated aeronautical information package*): paket koji se sastoji od slijedećih elemenata:

- 1) zbornika vazduhoplovnih informacija, uključujući amandmane na AIP,
- 2) dodataka na AIP,
- 3) NOTAM-a i PIB,-ova
- 4) AIC-a,
- 5) kontrolnih lista i lista važećih NOTAM-a;

i) Integritet/Cjelovitost (*integrity*): Znači stepen sigurnosti da nije došlo do promjene ili gubitka vazduhoplovnog podatka i njegove vrijednosti od trenutka kada je odobrena njegova izmjena i dopuna, odnosno kada je podatak izdat;

j) Izrada navigacionih postupaka (*procedure design*): Znači kombinovanje vazduhoplovnih podataka sa posebnim uputstvima za obavljanje leta da bi se definisali postupci instrumentalnog prilaznja i/ili odlaska koji osiguravaju odgovarajuće standarde bezbjednosti vazdušne plovidbe;

k) Kartografski podaci o aerodromu (*aerodrome mapping data*): Informacije koje predstavljaju standardizovane elemente aerodroma na određenom području, uključujući geoprostorne podatke i metapodatke.

l) Kreiranje (*data origination*): Označava kreiranje novog pojedinačnog podatka s njegovom pridruženom vrijednošću, promjena vrijednosti postojećeg pojedinačnog podatka ili brisanje postojećeg pojedinačnog podatka

m) Kvalitet podataka (*data quality*): Znači stepen ili nivo pouzdanosti kojom dobijeni podaci ispunjavaju zahtjeve korisnika u pogledu tačnosti, rezolucije i integriteta;

n) Kritični podaci (*critical data*): Znači podaci koji imaju nivo integriteta kako je definisano u Poglavlju 3, Dio 3.2 tačka 3.2.8 (a) Aneksa 15 Konvencije o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu (u nastavku teksta: Čikaška konvencija);

o) NOTAM (*notice to airmen*): Znači telekomunikaciono distribuirana poruka koja sadrži informacije o uspostavljanju, stanju ili promjeni vazduhoplovnog sredstva, službe, postupka ili opasnosti, čije je blagovremeno poznavanje neophodno osoblju koje učestvuje u pripremi i izvršenju letenja;

p) Originator podataka (*data originator*): fizičko ili pravno lice koje je potpisalo sporazum o nivou pružanja usluga (Service Level Agreement – SLA) sa pružaocem

AIS usluga i nadležnom vazduhoplovnom vlašću/nacionalnim nadzornim tijelom Bosne i Hercegovine i odgovoran je za kreiranje podataka.

r) Period važenja (*period of validity*): Znači period između datuma i vremena kada je vazduhoplovna informacija objavljena i datuma i vremena kada ona prestaje da bude na snazi;

s) Pojedinačni podatak (*data item*): Označava jedan atribut kompletnog skupa podataka kome je dodijeljena vrijednost koja definiše njegov trenutni status;

t) Podaci o preprekama (*obstacle data*): Podaci koji se odnose na sve nepokretne (bilo trajno ili privremeno) i pokretne objekte ili njihove dijelove, koji se nalaze na području namjenjenom za površinsko kretanje vazduhoplova ili dosežu iznad određene površine, koji su namjenjeni za zaštitu vazduhoplova u letu;

u) Podaci o terenu (*terrain data*): Podaci o površini Zemlje uključujući prirodno nastale objekte kao što su planine, brda, grebeni i doline, vodene površine, stalni led i snijeg, i ne uključuju prepreke;

v) Provjera podataka (*data verification*): Označava procjenjivanje rezultata procesa nad vazduhoplovnim podacima da bi se osigurale ispravnost i dosljednost u odnosu na ulazne podatke i primjenljive standarde za podatke, pravila i konvencije koji su korišteni u tom procesu;

z) Pružalac AIS usluga: (*aeronautical information service provider*): Agencija za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi Bosne i Hercegovine (BHANSA) ili druga organizacija koja posjeduje važeći sertifikat za pružanje usluga vazduhoplovnog informisanja, a imenovana je od strane nadležne vazduhoplovne vlasti;

aa) Rezolucija (*resolution*): Broj jedinica ili cifara pomoću kojih se izražava i upotrebljava izmjerena ili izračunata i vrijednost;

bb) Slijedeći predviđeni korisnik (*next intendent user*): Označava subjekt koja prima vazduhoplovne informacije od pružaoca AIS usluga;

cc) Tačnost (*Accuracy*): Step en podudaranja između predviđene ili izmjerene stvarne vrijednosti;

dd) Vrednovanje podataka (*data validation*): Označava proces osiguravanja da podaci ispunjavaju zahtjeve za specifičnu primjenu ili namjeravanu upotrebu;

ee) Vazduhoplovni podaci (*aeronautical data*): Formalni način prikaza vazduhoplovnih činjenica, pojmova ili instrukcija koji je pogodan za komunikaciju, tumačenje i obradu;

ff) Vazduhoplovne informacije (*aeronautical information*): Informacije nastale prikupljanjem, analizom i formatiranjem vazduhoplovnih podataka;

gg) Zbornik vazduhoplovnih informacija (*Aeronautical Information Publication*): Zbornik koji izdaje organ države ili se izdaje uz dozvolu države i sadrži vazduhoplovne informacije trajnog karaktera koje su bitne za vazdušnu plovidbu.

(2) Skraćenice upotrijebljene u ovom pravilniku imaju slijedeće značenje:

a) AIP (*Aeronautical Information Publication*): zbornik vazduhoplovnih informacija;

- b) AIC (*Aeronautical Information Circular*): vazduhoplovni informativni cirkular;
- c) AIP SUP (*AIP Supplement*): AIP dodaci;
- d) AMDT (*Amendment (AIP Amendment)*): AIP amandman;
- e) IAIP (*Integrated Aeronautical Information Package*): integrisani paket vazduhoplovnih informacija;
- f) ICAO (*International Civil Aviation Organisation*): međunarodna organizacija civilnog vazduhoplovstva;
- g) NOTAM (*Notice to Airman*): telekomunikacijski distribuirana poruka koja sadrži informacije o uspostavljanju, stanju ili promjeni vazduhoplovnog sredstva, službe, postupka ili opasnosti, čije je blagovremeno poznavanje neophodno osoblju koje učestvuje u pripremi i izvršenju leta;
- h) PIB (*Pre-flight Information Bulletin*): pretpoletni informativni bilten.

POGLAVLJE II – ZAHTJEVI INTEROPERABILNOSTI I PERFORMANSI

Član 4. (Skup podataka)

Subjeki navedeni u članu 2. stav (2) ovog pravilnika će pružati vazduhoplovne podatke i vazduhoplovne informacije u skladu sa specifikacijom za skupove podataka opisane u Prilogu I ovog pravilnika.

Član 5. (Razmjena podataka)

(1) Subjeki navedeni u članu 2. stav (2) ovog pravilnika osiguraće da se vazduhoplovni podaci i vazduhoplovne informacije iz člana 2. stav (1) između njih prenose direktnim elektronskim vezama.

(2) Pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi će osigurati da se vazduhoplovni podaci i vazduhoplovne informacije iz člana 2. stav (1) ovog pravilnika između njih prenose u skladu sa zahtjevima o formatu za razmjenu podataka koji su utvrđeni u Prilogu II ovog pravilnika.

(3) Pružalac AIS usluga može iz formata razmjene podataka iz stava (2) ovog člana isključiti digitalni NOTAM.

(4) Pružalac AIS usluga osigurava da se svi vazduhoplovni podaci i vazduhoplovne informacije u okviru AIP-a, izmjena AIP-a i dopuna AIP-a koje pruža Bosna i Hercegovina, stave na raspolaganje slijedećem predviđenom korisniku, najmanje:

- a) u skladu sa zahtjevima za objavljivanje utvrđenim u standardima ICAO-a (*International Civil Aviation Organisation*) navedenim u tač. 4. i 8. Priloga III ovog pravilnika;

b) na način koji omogućava da se sadržaj i format dokumenta mogu čitati direktno na ekranu računara; i

c) u skladu sa zahtjevima o formatu razmjene podataka utvrđenim u Prilogu II ovog pravilnika.

Član 6. (Kvaliteta podataka)

(1) Državna nadzorna vlast/ Nacionalno nadzorno tijelo osigurava da pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi ispunjavaju zahtjeve za kvalitetom podataka utvrđene u Prilogu IV ovog pravilnika, Dio A.

(2) Kada pružaju vazduhoplovne podatke i/ili vazduhoplovne informacije, subjekti navedeni u članu 2., stav (2) ovog pravilnika biće usklađeni sa zahtjevima o dokazu utvrđenim u Prilogu IV ovog pravilnika, Dio B.

(3) Kada između sebe razmjenjuju vazduhoplovne podatke i/ili vazduhoplovne informacije, subjekti navedeni u članu 2., stav (2) ovog pravilnika će uspostaviti zvanične sporazume, u skladu sa zahtjevima utvrđenim u Prilogu IV ovog pravilnika, Dio C.

(4) Kada djeluju kao originatori podataka, subjekti navedeni u članu 2., stav (2) ovog pravilnika će ispunjavati zahtjeve o kreiranju podataka utvrđene u Prilogu IV ovog pravilnika, Dio D.

(5) Pružaoci AIS usluga osiguravaju da se vazduhoplovni podaci i vazduhoplovne informacije, koje pružaju originatori podataka koji nisu navedeni u članu 2., stav (2) ovog pravilnika, stavljaju na raspolaganje slijedećem predviđenom korisniku uz dovoljan kvalitet za namjeravanu upotrebu.

(6) Kada djeluju kao subjekt koji je odgovoran za službeni zahtjev za djelatnost kreiranja podataka, subjekti navedeni u članu 2., stav (2) ovog pravilnika osiguravaju da:

a) se podaci kreiraju, mijenjaju ili brišu u skladu sa njihovim uputstvima;

b) ne dovodeći u pitanje Prilog IV ovog pravilnika, Dio C, njihova uputstva za proizvodnju podataka minimalno sadrže:

1) nedvosmislen opis podataka koje treba kreirati, mijenjati ili brisati;

2) potvrdu o tome kome treba dostaviti podatke;

3) datum i vrijeme do koga treba dostaviti podatke;

4) format izvještaja o kreiranju podataka koji treba da koristi originator podataka.

(7) Subjekti navedeni u članu 2., stav (2) ovog pravilnika će ispunjavati zahtjeve za obradu podataka utvrđene u Prilogu IV ovog pravilnika, Dio E.

(8) Subjekti navedeni u članu 2., stav (2) ovog pravilnika će osigurati da se mehanizmi za izvještavanje o greškama, te mehanizmi povratnih informacija i ispravljanja uspostave i provode u skladu sa zahtjevima navedenim u Prilogu IV ovog pravilnika, Dio F.

Član 7. **(Dosljednost, pravovremenost i rad osoblja)**

(1) Kada su vazduhoplovni podaci ili vazduhoplovne informacije umnoženi u AIP-ima više od jedne države, pružalac AIS usluga koji je odgovoran za AIP Bosne i Hercegovine uspostaviće mehanizme kojima se osigurava dosljednost između umnoženih informacija.

(2) Pružalac AIS usluga osigurava da su vazduhoplovni podaci i vazduhoplovne informacije objavljene u AIP-u Bosne i Hercegovine označene tako da ukazuju na one koje ne ispunjavaju zahtjeve za kvalitetom podataka utvrđene ovim pravilnikom.

(3) Pružalac AIS usluga osigurava javnu dostupnost najnovijih ciklusa ažuriranja koji se primjenjuju na izmjene AIP-a i na dopune AIP-a.

(4) Subjekti navedeni u članu 2., stav (2) ovog pravilnika osiguravaju da je njihovo osoblje, odgovorno za poslove pružanja vazduhoplovnih podataka ili vazduhoplovnih informacija, poznato sa i da primjenjuje:

a) zahtjeve koji se odnose na izmjene i dopune AIP-a, dodatke na AIP i NOTAM utvrđene u ICAO standardima iz tačaka 5.,6. i 7. Priloga III ovog pravilnika;

b) cikluse ažuriranja koji se primjenjuju na izdavanje izmjena AIP-a i dopuna AIP-a koji se navode u tački a) ovog stava, za područja za koja osiguravaju vazduhoplovne podatke ili vazduhoplovne informacije.

(5) Subjekti navedeni u članu 2., stav (2) ovog pravilnika, osiguravaju da je njihovo osoblje, koje je odgovorno za pružanje vazduhoplovnih podataka ili vazduhoplovnih informacija, odgovarajuće osposobljeno, stručno i ovlašteno za posao koji će obavljati.

Član 8. **(Zahtjevi za alate i softvere)**

Subjekti navedeni u članu 2., stav (2) ovog pravilnika će osigurati da svi alati koji se upotrebljavaju za kreiranje, proizvodnju, pohranjivanje, rukovanje, obradu i prenos vazduhoplovnih podataka i/ili vazduhoplovnih informacija ispunjavaju zahtjeve utvrđene u Prilogu V ovog pravilnika.

Član 9. **(Zaštita podataka)**

(1) Subjekti navedeni u članu 2., stav (2) ovog pravilnika osiguraće da su vazduhoplovni podaci i vazduhoplovne informacije zaštićeni u skladu sa zahtjevima utvrđenim u Prilogu VI ovog pravilnika.

(2) Subjekti navedeni u članu 2., stav (2) ovog pravilnika će osigurati da se slijedljivost održava za svaki podatak tokom njegovog perioda važenja i još najmanje pet godina poslije isteka tog perioda ili 5 godina poslije isteka perioda važenja bilo kog podatka koji je iz njega izračunan ili izveden, zavisno od toga šta je kasnije.

POGLAVLJE III – ZAHTJEVI U VEZI S UPRAVLJANJEM KVALITETOM, BEZBJEDNOŠĆU I SIGURNOŠĆU

Član 10. (Zahtjevi upravljanja)

(1) Subjekti navedeni u članu 2., stav (2) ovog pravilnika će uspostaviti i održavati sistem upravljanja kvalitetom koji obuhvata njihove aktivnosti pružanja vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija, u skladu sa zahtjevima utvrđenim u Prilogu VII ovog pravilnika, Dio A.

(2) Subjekti navedeni u članu 2., stav (2) ovog pravilnika će osigurati da su u sistemu upravljanja kvalitetom iz stava (1) ovog člana definisane procedure za ispunjavanje ciljeva upravljanja bezbjednošću utvrđenih u Prilogu VII ovog pravilnika, Dio B i ciljeva upravljanja sigurnošću utvrđenih u Prilogu VII, Dio C.

(3) Subjekti navedeni u članu 2., stav (2) ovog pravilnika će osigurati da svim izmjenama postojećih sistema iz člana 2., stav (1) ovog pravilnika ili uvođenju novih sistema prethodi procjena bezbjednosti, uključujući utvrđivanje opasnosti, procjenu rizika i mjere za ublažavanje, koju provode predmetni subjekti.

(4) Tokom procjene bezbjednosti, zahtjevi iz člana 7., stav (3), Priloga I, Priloga II ovog pravilnika i tačka 1. i 2. Dijela A Priloga IV ovog pravilnika smatraju se bezbjednosnim zahtjevima i uzimaju se u obzir, kao minimum.

POGLAVLJE IV – PROCJENA USAGLAŠENOSTI I DODATNI ZAHTJEVI

Član 11. (Usaglašenost ili pogodnost za upotrebu sastavnih dijelova)

Prije izdavanja izjava o usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu, kao što je navedeno u članu 5. Pravilnika o interoperabilnosti evropske mreže za upravljanje vazdušnim prostorom ("Službeni glasnik BiH", broj 45/10), proizvođači komponenti sistema iz člana 2. stav (1) ovog pravilnika, ili njihovi ovlašćeni predstavnici sa sjedištem u EU, ocjenjuju usaglašenost ili pogodnost za upotrebu tih komponentata u skladu sa zahtjevima utvrđenim u Prilogu VIII ovog pravilnika.

Član 12. (Provjera sistema)

(1) Pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi koji mogu dokazati ili su dokazali da ispunjavaju uslove utvrđene u Prilogu IX ovog pravilnika izvršice provjeru sistema iz člana 2., stav (1) ovog pravilnika u skladu sa zahtjevima utvrđenim u Prilogu X ovog pravilnika, Dio A.

(2) Pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi koji ne mogu dokazati da ispunjavaju uslove utvrđene u Prilogu IX ovog pravilnika angažovaće tijelo za ocjenu usaglašenosti za provjeru sistema iz člana člana 2. stav (1) ovog pravilnika. Ta provjera će se sprovoditi u skladu sa zahtjevima utvrđenim u Prilogu X ovog pravilnika, Dio B.

Član 13.
(Dodatni zahtjevi)

Subjekti iz člana 2. stav (2) tač. b) i c) ovog pravilnika će:

- a) osigurati sigurnosnu provjeru osoblja odgovornog za poslove kreiranja, proizvodnje, pohranjivanja, čuvanja, rukovanja, obrade, prenosa i distribucije vazduhoplovnih podataka ili vazduhoplovnih informacija, po potrebi;
- b) osigurati da je njihovo osoblje, koje je odgovorno za poslove pružanja vazduhoplovnih podataka ili informacija, dobro obaviješteno o zahtjevima utvrđenim u ovom pravilniku;
- c) izraditi i održavati operativne priručnike koji sadrže potrebna uputstva i informacije da bi omogućili da njihovo osoblje zaduženo za zadatke pružanja vazduhoplovnih podataka ili vazduhoplovnih informacija primjenjuje ovaj pravilnik;
- d) osigurati da su priručnici iz tačke c) ovog člana dostupni i ažurni i da je njihovo ažuriranje i distribucija predmet odgovarajućeg upravljanja kvalitetom i konfiguracijom dokumentacije;
- e) osigurati da su njihove metode rada i operativne procedure u skladu sa ovim pravilnikom.

Član 14.
(Stupanje na snagu)

Pravilnik stupa na snagu osmi dan od dana objavljivanja u „Službenom glasniku BiH“.

Broj: X-X-XX-X-XXX-X/14
Banja Luka, XX.XX.2014. godine

Generalni direktor
Đorđe Ratkovića

PRILOG I – SPECIFIKACIJE ZA SKUP PODATAKA IZ ČLANA 4.

DIO A

IAIP, kartografski podaci o aerodromu i podaci o preprekama u elektronskom obliku

1. Vazduhoplovni podaci i vazduhoplovne informacije navedeni u tač. a), b) i d) člana 2., stav (1) ovog pravilnika pružaju se u skladu sa zajedničkom specifikacijom za skup podataka:

a) koja se dokumentuje bilo:

- upotrebom jednoobraznog jezika za modelovanje (UML - *Unified Modeling Language*), opisanog u dokumentu iz tačke 13. Priloga III ovog pravilnika, u obliku dijagrama klasa i pridruženih definicija za klase, atribute, veze i liste vrijednosti, ili
- upotrebom kataloga elemenata, opisanog u skladu sa ISO standardom iz tačke 25. Priloga III ovog pravilnika;

b) kojom se definiše, kao pojedinačni element podatka, svaki vazduhoplovni element za koji se zahtjeva da se informacija objavi u skladu sa ICAO standardima iz tačke 10. Priloga III ovog pravilnika i sa EUROCAE (*European Organisation for Civil Aviation Equipment*) dokumentom iz tačke 24. Priloga III ovog pravilnika;

c) u kojoj se za svaki atribut daje definicija njegovih dopuštenih vrijednosti u obliku vrste podataka, raspona vrijednosti ili numerisanog popisa;

d) koja sadržava definicije vremenskog modela, zasnovanog na UTC-u (*Coordinated Universal Time*), kojim se može izraziti cjelokupni životni ciklus vazduhoplovnog elementa:

- od datuma i vremena stvaranja do datuma i vremena trajnog povlačenja,
- uključujući trajne promjene koje stvaraju nove osnove za taj element;

e) koja uključuje definisanje pravila koja mogu da ograniče moguće vrijednosti osobina elemenata ili vremenske promjene tih vrijednosti. To uključuje minimalno:

- ograničenja kojima se određuje tačnost, rezolucija i integritet pozicionih (horizontalnih i vertikalnih) podataka,
- ograničenja kojima se određuje pravovremenost podataka;

f) u kojoj se primjenjuje usvojeno pravilo za imenovanje elemenata atributa i veza, kojom se izbjegava upotreba skraćenica;

g) u kojoj se opis geometrijskih elemenata (tačka, kriva, površina) zasniva na ISO standardu iz tačke 14. Priloga III ovog pravilnika;

h) u kojoj se opis metapodataka zasniva na ISO standardu iz tačke 15. Priloga III ovog pravilnika;

i) koja uključuje metapodatke navedene u Prilogu I ovog pravilnika, Dio C.

2. U pogledu ISO standarda, relevantan sertifikat koji izdaje odgovarajuća ovlaštena organizacija, smatra se dovoljnim dokazom usklađenosti. Subjekti iz člana 2., stav (2) ovog pravilnika prihvatit će da, na zahtjev, NSA Unit-u stave na uvid dokumentaciju vezanu za sertifikaciju.

DIO B

Podaci o terenu u elektronskom obliku

Podaci o terenu u elektronskom obliku iz člana 2., stav (1), tačka c):

- a) daju se u digitalnom obliku u skladu sa ICAO standardima navedenim u tačkama 9. i 12. Priloga III ovog pravilnika;
- b) uključuju metapodatke navedene u Prilogu I, Dio C ovog pravilnika.

DIO C

Metapodaci

Metapodaci za skup podataka čije su specifikacije definisane u Dijelu A i Dijelu B će uključivati slijedeće stavke:

- a) originatora podataka/izvor podataka;
- b) izmjene podataka;
- c) lica ili organizacije koje su bile u interakciji sa podacima i kada su bile u interakciji;
- d) detalje o bilo kojoj izvršenoj provjeri i vrednovanju podataka;
- e) datum i vrijeme stupanja na snagu podataka;
- f) za geoprostorne podatke:
 - upotrebljeni referentni model zemlje;
 - upotrebljeni koordinatni sistem;
- g) za numeričke podatke:
 - statističku tačnost upotrebljene metode mjerenja ili proračuna;
 - rezoluciju;
 - nivo pouzdanosti kako je zahtjevan ICAO standardima iz tačaka 1. i 12. Priloga III ovog pravilnika i drugim relevantnim ICAO standardima;
- h) detalje o bilo kojim primjenjenim funkcijama, ako su podaci bili predmet konverzije/transformacije;
- i) detalje o bilo kakvim ograničenjima u upotrebi podataka.

PRILOG II – ZAHTJEVI ZA FORMAT ZA RAZMJENU VAZDUHOPLOVNIH PODATAKA IZ ČLANA 5.

DIO A

IAIP, kartografski podaci o aerodromu i podaci o preprekama u elektronskom obliku

1. Vazduhoplovni podaci i vazduhoplovne informacije iz člana 2., stav (1), tač. a), b) i d) ovog pravilnika formatiraju se u skladu sa zajedničkom specifikacijom:

- pri kojoj se za kodiranje podataka koristi specifikacija proširenog jezika za označavanje strukture podataka i dokumenata (XML - *Extensible Mark-up Language*), kao što je definisano u ISO standardu navedenom u tački 17. Priloga III ovog pravilnika;
- koja se izražava u obliku XML šeme; osim toga, za izražavanje poslovnih pravila može se upotrijebiti *schematron*, kako je definisan u ISO standardu navedenom u tački 19. Priloga III ovog pravilnika;
- koja omogućava razmjenu podataka i za pojedinačne elemente i za skupove elemenata;
- koja omogućava razmjenu osnovnih informacija kao rezultat trajnih promjena;
- koja će biti stukturirana u skladu sa elementima, atributima i vezama iz definicije skupa podataka opisane u Prilogu I ovog pravilnika, Dio A; kartografska pravila se dokumentuju;
- kojom se strogo provode numerisani popisi vrijednosti i raspon vrijednosti, definisan za svaki atribut u skupu podataka;
- koja je u skladu sa specifikacijom jezika za označavanje geografskih podataka (GML - *Georaphy Mark-up Language*), kako je definisano u tački 18. Priloga III ovog pravilnika.

2. U pogledu ISO standarda, relevantan sertifikat koji izdaje odgovarajuća ovlaštena organizacija, smatra se dovoljnim dokazom usklađenosti. Subjekti iz člana 2., stav (2) ovog pravilnika prihvaćće da, na zahtjev, NSA Unit-u stave na uvid dokumentaciju vezanu za sertifikaciju.

DIO B

Podaci o terenu u elektronskom obliku

1. Podaci o terenu u elektronskom obliku iz člana 2., stav (1), tačka c) ovog pravilnika pružaće se u zajedničkom formatu koji je u skladu sa ISO standardima navedenim u tačkama od 14. do 18. Priloga III ovog pravilnika.

2. U pogledu ISO standarda, relevantan sertifikat koji izdaje odgovarajuća ovlaštena organizacija, smatra se dovoljnim dokazom usklađenosti. Subjekti iz člana 2., stav (2) ovog pravilnika prihvaćće da, na zahtjev, NSA Unit-u stave na uvid dokumentaciju vezanu za sertifikaciju.

PRILOG III – ODREDBE NAVEDENE U ČLANOVIMA I PRILOZIMA

1. Poglavlje 3, dio 3.2 (Sistem kvaliteta) Aneksa 15 Čikaške konvencije – Usluge vazduhoplovnog informisanja (Dvanaesto izdanje – jul 2004., uključene izmjene br.34).
2. Poglavlje 3, dio 3.7.1 (Horizontalni referentni sistem) Aneksa 15 Čikaške konvencije – Usluge vazduhoplovnog informisanja (Dvanaesto izdanje – jul 2004., uključene izmjene br. 34).
3. Poglavlje 3, dio 3.7.2 (Vertikalni referentni sistem) Aneksa 15 Čikaške konvencije – Usluge vazduhoplovnog informisanja (Dvanaesto izdanje – jul 2004., uključene izmjene br. 34).
4. Poglavlje 4 (Zbornik vazduhoplovnih informacija (AIP)) Aneksa 15 Čikaške konvencije – Usluge vazduhoplovnog informisanja (Dvanaesto izdanje – jul 2004., uključene izmjene br.34).
5. Poglavlje 4, dio 4.3 (Specifikacije za izmjene AIP-a) Aneksa 15 Čikaške konvencije – Usluge vazduhoplovnog informisanja (Dvanaesto izdanje – jul 2004., uključene izmjene br. 34).
6. Poglavlje 4, dio 4.4 (Specifikacije za dopune AIP-a) Aneksa 15 Čikaške konvencije – Usluge vazduhoplovnog informisanja (Dvanaesto izdanje – jul 2004., uključene izmjene br.34).
7. Poglavlje 5 (NOTAM) Aneksa 15 Čikaške konvencije – Usluge vazduhoplovnog informisanja (Dvanaesto izdanje- jul 2004., uključene izmjene br.34).
8. Poglavlje 6, dio 6.2 (Pružanje informacija u papirnoj formi) Aneksa 15 Čikaške konvencije – Usluge vazduhoplovnog informisanja (Dvanaesto izdanje – jul 2004., uključene izmjene br.34).
9. Poglavlje 10, dio 10.2 (Pokrivenost i numerički zahtjevi za podatke o terenu i preprekama) Aneksa 15 Čikaške konvencije – Usluge vazduhoplovnog informisanja (Dvanaesto izdanje – jul 2004., uključene izmjene br.34).
10. Dodatak 1 (Sadržaj Zbornika vazduhoplovnih informacija (AIP)) Aneksa 15 Čikaške konvencije – Usluge vazduhoplovnog informisanja (Dvanaesto izdanje – jul 2004., uključene izmjene br.34).
11. Dodatak 7 (Zahtjevi za kvalitetom vazduhoplovnih podataka) Aneksa 15 Čikaške konvencije – Usluge vazduhoplovnog informisanja (Dvanaesto izdanje – jul 2004., uključene izmjene br. 34).
12. Dodatak 8 (Zahtjevi u vezi s podacima o terenu i preprekama) Aneksa 15 Čikaške konvencije – Usluge vazduhoplovnog informisanja (Dvanaesto izdanje- jul 2004., uključene izmjene br. 34).
13. Specifikacija *Object Management Group* u odnosu na jednoobrazni jezik za modelovanje (UML), verzija 2.1.1;
14. Međunarodna organizacija za standardizaciju, ISO 19107:2003 – Geografske informacije – Prostorna šema (Izdanje 1 - 8.5.2003.).

15. Međunarodna organizacija za standardizaciju, ISO 19115:2003 – Geografske informacije – Metapodaci (Izdanje 1 - 8.5.2003.). [Korigenda Cor 1:2006 5.7.2006].
16. Međunarodna organizacija za standardizaciju, ISO 19139:2007 – Geografske informacije – Implementacija XML šeme (Izdanje 1 - 17.4.2007.);
17. Međunarodna organizacija za standardizaciju, ISO 19118:2005 – Geografske informacije – Kodiranje (Izdanje 1 – 17.3.2006 ISO/CD 19118 Izdanje 2 – 9.7.2007. [u fazi odbora]);
18. Međunarodna organizacija za standardizaciju, ISO 19136:2007 – Geografske informacije – Jezik za označavanje geografskih podataka – *Geography Mark-up Language* (GML) (Izdanje 1 – 23.8.2007.).
19. Međunarodna organizacija za standardizaciju, ISO/IEC 19757-3:2006 – Informaciona tehnologija – Jezik DSDL (*Document Schema Definition Languages*) – Dio 3: Vrednovanja zasnovana na pravilima – Schematron (Izdanje 1 -24.5.2006.).
20. ICAO dokument 9674 – AN/946 – Svjetski geodetski sistem –Priručnik iz 1984. (Drugo izdanje – 2002.).
21. Poglavlje 7, dio 7.3.2 (Algoritam ciklične provjere redundancije (CRC)) ICAO dokumenta 9674 – AN/946 – Svjetski geodetski sistem – 1984 (WGS-84) Priručnik (Drugo izdanje – 2002.).
22. Međunarodna organizacija za standardizaciju, ISO/IEC 17799:2005 – Informaciona tehnologija – Sigurnosne tehnike – Kodeks za upravljanje sigurnošću informacija (Izdanje 2 - 10.6.2005.).
23. Međunarodna organizacija za standardizaciju, ISO 28000:2007 – Specifikacija za sisteme upravljanja sigurnošću u lancu snabdijevanja (Izdanje 1 – 21.9.2007. u procesu je revizije, predviđeni datum izmjene Izdanjem 2 je 32.1.2008. [trenutno u fazi ispitivanja]).
24. EUROCAE ED-99A, Zahtjevi korisnika kartografskih informacija o aerodromima (oktobar 2005.).
25. Međunarodna organizacija za standardizaciju, ISO 19110:2005 – Geografske informacije – Metodologija za katalogiranje geografskih objekata (Izdanje 1).

PRILOG IV – ZAHTJEVI ZA KVALITETOM PODATAKA IZ ČLANOVA 6. I 7.

DIO A

Zahtjevi za kvalitetom podataka

1. Zahtjevi za kvalitetom podataka za svaki podatak u okviru vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija iz člana 2., stav (1) ovog pravilnika, definisani su standardima ICAO-a navedenim u tački 11. Priloga III ovog pravilnika, i drugim relevantnim ICAO standardima, ne dovodeći u pitanje tačku 2. ovog Priloga.

2. Zahtjev za kvalitetom podataka za pojedinačne podatke u okviru vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija navedenih u članu 2., stav (1) ovog pravilnika utvrđuju se na osnovu procjene sigurnosti namjeravanih upotreba podataka, kada:

a) pojedinačni podatak nije definisan standardima ICAO-a za kvalitetom podataka navedenim u tački 11. Priloga III ovog pravilnika i drugim relevantnim ICAO standardima; ili

b) zahtjevi za kvalitetom podataka za pojedinačni podatak nisu ispunjeni standardima ICAO-a za kvalitet podataka iz tačke 11. Priloga III ovog pravilnika i drugih relevantnih standardima ICAO-a.

3. Zahtjevi za kvalitetom podataka za pojedinačne podatke iz tačke 2. biće razvijeni u skladu sa standardizovanim postupkom u kojem je opisana metodologija za izvođenje i vrednovanje tih zahtjeva prije objavljivanja, uzimajući u obzir potencijalni uticaj na relevantne ICAO odredbe.

4. Kada pojedinačni podatak ima više od jedne namjeravane upotrebe, na njega se primjenjuju samo najstrožiji zahtjevi za kvalitetom podataka, koji proizilaze iz sigurnosne procjene iz tačke 2.

5. Zahtjevi za kvalitetom podataka biće definisani za svaki pojedinačni podatak u okviru vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija iz člana 2., stav (1) ovog pravilnika, tako da obuhvataju slijedeće:

a) tačnost i rezoluciju podataka;

b) nivo integriteta podataka;

c) mogućnost da se utvrdi porijeklo podatka;

d) nivo sigurnosti da je podatak stavljen na raspolaganje slijedećem predviđenom korisniku prije datuma/vremena stupanja na snagu i da se ne brišu prije datuma/vremena kada prestaju da budu na snazi.

6. Definišu se svi pojedinačni podaci potrebni za podršku podataka i/ili valjanog podskupa skupa podataka svake pojedine aplikacije.

DIO B

Zahtjevi o dokazima

Pripremaju se argumenti i dokazi kojima se pokazuje da:

- a) su zahtjevi za tačnost i rezoluciju ispunjeni pri kreiranju podataka i održavani do objave slijedećem predviđenom korisniku, uključujući slučaj kada je rezolucija pojedinačnih podataka smanjena ili izmjenjena ili su pojedinačni podaci prevedeni u drugi koordinatni sistem ili jedinicu mjere;
- b) su porijeklo i istorija promjena svakog pojedinačnog podatka evidentirani i dostupni za provjeru;
- c) su vazduhoplovni podaci ili vazduhoplovne informacije potpune ili su navedeni podaci koji nedostaju;
- d) su svi postupci kreiranja, proizvodnje, čuvanja, pohranjivanja, rukovanja, obrade, prenosa ili distribucije za svaki pojedinačni podatak, definisani i odgovarajući za dodijeljeni nivo integriteta podataka;
- e) su postupci vrednovanja i provjere prikladni za dodijeljeni nivo integriteta pojedinačnog podatka;
- f) se manuelni ili poluautomatski procesi nad podacima obavljaju od strane obučenog i kvalifikovanog osoblja, sa jasno definisanim ulogama i odgovornostima koje su zabilježene u sistemu kvaliteta organizacije;
- g) su svi alati i/ili softver, koji su upotrijebljeni za podršku ili provođenje postupka, vrednovani kao odgovarajući za predviđenu namjeru u skladu sa Prilogom V ovog pravilnika;
- h) je u upotrebi efektivan proces prijavljivanja greške, mjerenje i korektivne mjere, u skladu sa Dijelom F ovog priloga.

DIO C

Formalni sporazumi

Formalni sporazumi/dogovori obuhvataće minimalno slijedeće:

- a) obim vazduhoplovnih podataka ili vazduhoplovnih informacija koje se pružaju;
- b) zahtjeve za tačnost, rezoluciju, integritet za svaki pojedinačni podatak koji se pruža;
- c) zahtjevane metode kojima se pokazuje da su pruženi podaci u skladu sa navedenim zahtjevima;
- d) prirodu mjere koja se preuzima u slučaju otkrivanja greške u podacima ili nedosljednosti u bilo kojem pruženom podatku;
- e) slijedeće minimalne kriterijume za obavještanje o izmjeni podataka:
 - 1) kriterijume za određivanje pravovremenosti pružanja podataka zasnovane na operativnom ili bezbjednosnom značaju promjene;

- 2) bilo kakvu prethodnu obavijest o očekivanim promjenama;
- 3) načine obavještanja koji treba usvojiti;
- f) stranu odgovornu za dokumentovanje promjene podataka;
- g) načine za rješavanje bilo kakvih mogućih nejasnoća, koje nastaju radi upotrebe različitih formata za razmjenu vazduhoplovnih podataka ili vazduhoplovnih informacija;
- h) bilo kakva ograničenja u upotrebi podataka;
- i) zahtjeve za izradu izvještaja o kvalitetu od strane pružalaca podataka kako bi se olakšala provjera kvaliteta podataka od strane korisnika podataka;
- j) zahtjeve za metapodatke;
- k) zahtjeve po pitanju kontinuiteta pružanja podataka u slučaju nepredviđenih situacija.

DIO D

Stvaranje/Kreiranje podataka

1. Geodetska mjerenja radionavigacionih sredstava i kreiranje izračunatih ili izvedenih podataka čije koordinate se objavljuju u AIP-u izvodice se u skladu sa odgovarajućim standardima i najmanje u skladu sa odgovarajućim odredbama ICAO-a iz tačke 20. Priloga III ovog pravilnika;
2. Svi izmjereni podaci biće izraženi u WGS-84 kako je navedeno u odredbama ICAO-a iz tačke 2. Priloga III ovog pravilnika;
3. Koristiće se model geoida, takav da zadovolji ICAO odredbe navedene u tački 3. Priloga III ovog pravilnika i zahtjeve za kvalitetom vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija utvrđene u Prilogu IV pravilnika, kako bi svi podaci o visinama (izmjereni, proračunati ili izvedeni) mogli biti traženi u odnosu na srednji nivo mora preko Zemljinog gravitacionog modela 1996.
„Geoid“ je ekvipotencijalna površina u gravitacionom polju Zemlje, koja se podudara sa mirnom površinom srednjeg nivoa mora i kontinuirano se prostire kroz kontinente.
4. Izmjereni, izračunati ili izvedeni podaci održavaće se tokom životnog ciklusa svakog podatka.
5. Geodetski podaci kategorisani kao kritični ili bitni biće predmet potpunog početnog geodetskog mjerenja, a nakon toga zbog izmjena će se nadgledati bar jednom godišnje. Kada se otkriju izmjene, ponovo će se preduzeti geodetsko mjerenje relevantnih podataka.
6. Slijedeće tehnike se koriste za mjerenje i čuvanje podataka o geodetskim mjerenjima u elektronskom obliku:
 - a) koordinate referentne tačke se učitavaju u geodetsku opremu digitalnim prenosom podataka;

b) mjerenja na terenu se čuvaju u elektronskom obliku;

c) sirovi podaci se digitalno prenose i učitavaju u softver za obradu podataka.

7. Svi geodetski podaci kategorisani kao kritični biće podvrgnuti dovoljnom broju dodatnih mjerenja da bi se identifikovale greške mjerenja koje se ne mogu otkriti jednim mjerenjem.

8. Vazduhoplovni podaci i vazduhoplovne informacije proći će vrednovanje i provjeru prije njihove upotrebe za izvođenje ili izračunavanje drugih podataka.

DIO E

Zahtjevi za procese nad podacima

1. Kada su procesi ili dijelovi procesa koji se koriste u kreiranju, proizvodnji, čuvanju, pohranjivanju, rukovanju, obradi, prenosu i distribuciji vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija predmet automatizacije, oni će biti:

a) automatizovani do nivoa koji je proporcionalan kontekstu procesa;

b) automatizovani tako da optimiziraju raspodjelu i interakciju ljudi i mašina radi postizanja visokog stepena bezbjednosti i kvaliteta iz procesa;

c) dizajnirani tako da se izbjegne nastajanje grešaka u podacima;

d) dizajnirani tako da se otkrivaju greške u primljenim/ulaznim podacima.

2. Kada se vazduhoplovni podaci i vazduhoplovne informacije unose manuelno, biće predmet nezavisne provjere da bi se otkrile bilo koje greške koje mogu nastati.

DIO F

Zahtjevi za prijavljivanje i ispravljanje grešaka

Mehanizmi za izvještavanje o greškama za njihovo mjerenje i ispravljanje osigurava da:

a) se evidentiraju problemi utvrđeni tokom kreiranja, proizvodnje, čuvanja, pohranjivanja, rukovanja i obrade vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija, ili problemi koje utvrde korisnici nakon objavljivanja i da se o njima izvjesti pružalac AIS usluga;

b) pružalac AIS usluga analizira sve probleme povezane sa vazduhoplovnim podacima i vazduhoplovnim informacijama o kojima je izvješten te da se utvrde potrebne korektivne mjere;

c) se hitno isprave sve greške, nedosljednosti i nepravilnosti koje su otkrivene u kritičnim i bitnim vazduhoplovnim podacima i vazduhoplovnim informacijama;

d) pružalac AIS usluga na najefektivnije načine upozori izložene korisnike podataka na greške, uzimajući u obzir nivo integriteta vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija i primjenjujući mjerila izvještavanja koja su dogovorena u zvaničnim sporazumima u skladu sa Prilogom IV ovog pravilnika, Dijelom C tačkom d);

e) se korisnicima podataka i drugim davaocima vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija omogući davanje povratnih informacija i da se na to podstiču;

f) se učestalost javljanja grešaka u vazduhoplovnim podacima i vazduhoplovnim informacijama evidentira pri svakom prenosu vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija između subjekata navedenih u članu 2., stav (2) ovog pravilnika;

g) da se učestalost javljanja grešaka za greške otkrivene prije prenosa podataka i za one prijavljene nakon prenosa mogu odvojeno odrediti.

PRILOG V – ZAHTJEVI U VEZI S ALATIMA I SOFTVEROM IZ ČLANA 8.

1. Alati koji se upotrebljavaju za podršku ili automatizaciju postupaka sa vazduhoplovnim informacijama ispunjavaće zahtjeve iz tačaka 2. i 3., kada:

- a) alat može napraviti greške u kritičnim ili bitnim podacima;
- b) alat predstavlja jedino sredstvo za otkrivanje grešaka u kritičnim ili bitnim podacima;
- c) alat predstavlja jedini način otkrivanja neusaglašenosti između više verzija manuelno unijetih podataka.

2. Za alate iz tačke 1. biće definisani zahtjevi za performanse, funkcionalnost i nivo integriteta, kako bi se osiguralo da alat vrši svoju funkciju u okviru procesa s podacima bez negativnog uticaja na kvalitet vazduhoplovnih podataka ili vazduhoplovnih informacija.

3. Alati iz tačke 1. biće vrednovani i provjeravani u odnosu na zahtjeve iz tačke 2.

4. Alati iz tačke 1. koji su implementirani u potpunosti ili djelimično u softver, zadovoljavaće slijedeće dodatne zahtjeve:

- a) u zahtjevima za softver biće tačno navedeno šta se zahtjeva od softvera da bi mogao da zadovolji zahtjeve za alat;
- b) svi softverski zahtjevi biće slijedljivi do zahtjeva za alate iz tačke 2.;
- c) vrednovanje i provjera softvera, kako je definisano u tačkama 5. i 6., primjenjuju se na poznatu izvršnu verziju softvera u ciljnem operativnom okruženju.

5. Vrednovanje softvera je proces kojim se osigurava da softver ispunjava zahtjeve za određenu primjenu ili namjeravanu upotrebu vazduhoplovnih podataka ili vazduhoplovnih informacija.

6. Provjera softvera je ocjena izlaza procesa razvoja softvera za vazduhoplovne podatke i/ili vazduhoplovne informacije kojom se osigurava ispravnost i dosljednost u odnosu na ulaze i primjenljive softverske standarde, pravila i konvencije koji su korišteni u tom procesu.

PRILOG VI – ZAHTJEVI U VEZI SA ZAŠTITOM PODATAKA IZ ČLANA 9.

1. Svi podaci koji se prenose u elektronskom obliku biće zaštićeni od gubitka ili mjenjača podataka primjenom CRC32Q algoritma kao što je navedeno u tački 21. Priloga III ovog pravilnika. Kontrola ciklične redundancije (u daljem tekstu: CRC) primjenjivaće se prije konačne provjere podataka koja se obavlja prije pohranjivanja ili prenosa.
2. Kada fizička veličina podataka prevazilazi količinu koja će biti zaštićena sa potrebnim nivoom integriteta jednom CRC vrijednošću, primjenjivaće se više CRC vrijednosti.
3. Tokom pohranjivanja i čuvanja i razmjene vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija između subjekata navedenih u članu 2., stav (2) ovog pravilnika, osigurava se određeni nivo zaštite sigurnosti kako bi se spriječila slučajna izmjena podataka ili neovlašteni pristup i/ili izmjena u bilo kojoj fazi.
4. Pohranjivanje, čuvanje i prenos vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija zaštićuju se odgovarajućim postupkom provjere vrijednosti, tako da primaoci mogu potvrditi da je podatke ili informacije poslao ovlašteni izvor.

PRILOG VII – ZAHTJEVI U VEZI S UPRAVLJANJEM KVALITETOM, SIGURNOŠĆU I ZAŠTITOM IZ ČLANA 10.

DIO A

Sistem upravljanja kvalitetom

1. Sistem upravljanja kvalitetom koji podržava kreiranje, proizvodnju, pohranjivanje, čuvanje, rukovanje, obradu, prenos i distribuciju vazduhoplovnih podataka i vazduhopovnih informacija će:

- a) definisati politiku kvaliteta tako da se u najvećoj mogućoj mjeri zadovolje potrebe različitih korisnika;
- b) uspostaviti program obezbjeđivanja kvaliteta koji sadrži procedure kojima se provjerava da se svi radni postupci sprovode u skladu sa primjenljivim zahtjevima, standardima i procedurama, uključujući relevantne zahtjeve ovog pravilnika;
- c) pružiti dokaze o funkcionisanju sistema kvaliteta pomoću priručnika i dokumenata za praćenje sistema;
- d) imenovati predstavnike u rukovodstvu da prate usaglašenost sa procedurama i adekvatnost procedura, kako bi se osiguralo da radni postupci budu sigurni i efikasni.
- e) sprovoditi revizije uspostavljenog sistema kvaliteta i, prema potrebi, preduzimati korektivne mjere.

2. ISO sertifikat, koji izdaje odgovarajuća ovlaštena organizacija, smatra se dovoljnim dokazom usklađenosti sa zahtjevima iz tačke 1. Subjekti iz člana 2., stav (2) ovog pravilnika prihvaćiće da, na zahtjev, NSA Unit-u stave na uvid dokumentaciju vezanu za sertifikaciju.

DIO B

Ciljevi upravljanja bezbjednošću

1. Ciljevi upravljanja bezbjednošću su:

- a) smanjiti na minimum uticaj grešaka u podacima na rizik od vazduhoplovne nesreće koliko je to god moguće;
- b) promovisati svijest u organizaciji razmjenom iskustava stečenih u aktivnostima u području sigurnosti i uključivanjem svih zaposlenih u predlaganje rješenja za utvrđene probleme sigurnosti i poboljšanja koja doprinose efektivnosti i efikasnosti procesa;
- c) osigurati da se u organizaciji utvrdi funkcija koja je odgovorna za razvoj i održavanje ciljeva upravljanja bezbjednošću;
- d) osigurati da se vodi evidencija i provodi nadzor kako bi se osigurala bezbjednost njihovih aktivnosti;
- e) osigurati da se prema potrebi preporučuju poboljšanja kako bi se osigurala bezbjednost aktivnosti.

2. Postizanju ciljeva upravljanja bezbjednošću dodjeliće se najviši prioritet u odnosu na životnu sredinu, komercijalne, operativne ili društvene pritiske.

DIO C
Ciljevi upravljanja sigurnošću

1. Ciljevi upravljanja sigurnošću su:

a) osigurati sigurnost vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija koji su primljeni, proizvedeni ili dobijeni na neki drugi način, tako što će se zaštititi od smetnji i tako što će pristup ograničiti samo na ovlaštene osobe;

b) osigurati da mjere upravljanja sigurnošću u organizaciji ispunjavaju odgovarajuće domaće ili međunarodne zahtjeve za kritičnu infrastrukturu i poslovni kontinuitet, i međunarodne standarde za upravljanje sigurnošću, uključujući ISO standarde navedene u tačkama 22. i 23. Priloga III ovog pravilnika.

2. U pogledu ISO standarda, relevantan sertifikat koji izdaje odgovarajuća ovlaštena organizacija, smatra se dovoljnim dokazom usklađenosti. Subjekti iz člana 2., stav (2) ovog pravilnika prihvaćiću da, na zahtjev, NSA Unit-u stave na uvid dokumentaciju vezanu za sertifikaciju.

PRILOG VIII – ZAHTJEVI ZA PROCJENU USAGLAŠENOSTI ILI POGODNOSTI ZA UPOTREBU IZ ČLANA 11.

1. Postupcima provjere, koji se obavljaju tokom upotrebe komponenata u uslovima testiranja, dokazuje se usaglašenost komponenata sa zahtjevima ovog pravilnika za interoperabilnošću, performansama, kvalitetom i bezbjednošću ili njihova pogodnost za upotrebu.

2. Proizvođač, ili njegov ovlašteni predstavnik u Evropskoj uniji, sprovede aktivnosti procjene usaglašenosti i posebno će:

- a) odrediti odgovarajuće test okruženje;
- b) provjeriti da li plan testiranja opisuje sastavne dijelove u test okruženju;
- c) provjeriti da plan testiranja u potpunosti obuhvata primjenljive zahtjeve;
- d) obezbjediti dosljednost i kvalitet tehničke dokumentacije i plana testiranja;
- e) planirati organizaciju testiranja, osoblje, instalaciju i konfiguraciju platforme za testiranje;
- f) obaviti ispitivanja i testove kao što je navedeno u planu testiranja;
- g) napisati izvještaj o rezultatima ispitivanja i testova.

3. Proizvođač ili njegov ovlašteni predstavnik sa sjedištem u EU, osiguraće da sastavni dijelovi sistema koji su uključeni u kreiranje, izradu, čuvanje, rukovanje, obradu, prenos i distribuciju vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija integrisani u test okruženje, ispunjavaju zahtjeve interoperabilnosti, performansi, kvaliteta i bezbjednosti iz ovog pravilnika.

4. Nakon izvršene zadovoljavajuće provjere usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu, proizvođač ili njegov ovlašteni predstavnik sa sjedištem u EU, će pod svojom odgovornošću izraditi izjavu o usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu, navodeći prvenstveno zahtjeve ovog pravilnika koje je zadovoljio sastavni dio i da su uslovi njegovog korišćenja u skladu sa tačkom 3. Poglavlja III Pravilnika o interoperabilnosti evropske mreže za upravljanje vazdušnim saobraćajem („Sl. Glasnik BiH“, broj 45/10).

PRILOG IX – USLOVI IZ ČLANA 12.

1. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi uspostaviće metode izvještavanja unutar organizacije koje će osigurati i dokazati nepristrasnost i nezavisnost mišljenja u odnosu na proces provjere.

2. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi će osigurati da osoblje koje je uključeno u proces provjere, sprovede provjere s najvećim mogućim profesionalnim integritetom i najvećom mogućom tehničkom stručnošću i da su oslobođeni bilo kog pritiska i podsticaja, posebno finansijske vrste, koji bi mogli uticati na njihovu procjenu i rezultate njihove provjere, posebno od strane lica ili grupe osoba na koje rezultati tih provjera utiču.

3. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi će obezbjediti da osoblje uključeno u proces provjere, ima pristup opremi koja im omogućava ispravno obavljanje potrebnih provjera.

4. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi će osigurati da je osoblje koje je uključeno u postupke provjere dobro tehnički i profesionalno osposobljeno te da ima zadovoljavajuće znanje o zahtjevima o provjerama koje će provesti, odgovarajuće iskustvo na takvim poslovima, te sposobnosti izrade izvjava, evidencija i izvještaja koji pokazuju da su provjere obavljene.

5. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi će obezbjediti da je osoblje uključeno u procese provjere, sposobno za nepristrasno obavljanje provjera. Njihova novčana naknada neće zavisiti od broja izvršenih provjera ili od rezultata takvih provjera.

PRILOG X

DIO A

Zahtjevi za provjeru sistema iz člana 12, stav (1)

1. Provjerom sistema koji je definisan u članu 2., stav (1) ovog pravilnika dokazuje se usklađenost ovih sistema sa zahtjevima ovog pravilnika u odnosu na interoperabilnost performanse i sigurnost u okruženju za procjenu koje odražava operativni okvir ovih sistema.

2. Provjera sistema koji je definisan u članu 2., stav (1) ovog pravilnika sprovodiće se u skladu sa odgovarajućim priznatim praksama testiranja

3. Alati za testiranje korišteni za provjeru sistema koji je definisan u članu 2., stav (1) ovog pravilnika imaće odgovarajuću funkcionalnost.

4. Provjera sistema definisanog u članu 2., stav (1) ovog pravilnika će proizvesti elemente tehničke dokumentacije zahtjevano tačkom 6. Aneksa IV Pravilnika o interoperabilnosti evropske mreže za upravljanje vazдушnim saobraćajem („Sl. Glasnik BiH“, broj 45/10), i slijedeće elemente:

a) opis implementacije;

b) izvještaj o pregledima i testovima koji su sprovedeni prije stavljanja sistema u upotrebu.

5. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi će upravljati aktivnostima provjere i posebno će:

a) označiti odgovarajuće simulirano operativno i tehničko okruženje održavajući operativnost okruženja;

b) provjeriti da li plan testiranja opisuje integraciju sistema navedenih u članu 2., stav (1) ovog pravilnika, prilikom procjene operativnog i tehničkog okruženja;

c) provjeriti da li plan testiranja potpuno obuhvata promjenljive zahtjeve interoperabilnosti, performansi i bezbjednosti iz ovog pravilnika;

d) obezbjediti održavanje i kvalitet tehničke dokumentacije i plan testiranja;

e) planirati organizaciju testiranja, osoblje, instalaciju i konfiguraciju platforme za testiranje;

f) izvršiti preglede i testove kao što je predviđeno planom testiranja;

g) sastaviti izvještaj koji predstavlja rezultate pregleda i testiranja.

6. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi će osigurati da sistemi navedeni u članu 2., stav (1) ovog pravilnika koji su pod njegovom odgovornošću ispunjavaju zahtjeve ovog pravilnika u odnosu na interoperabilnost, performanse i bezbjednost.

7. Nakon izvršene zadovoljavajuće provjere usaglašenosti, Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi će sastaviti izjavu o provjeri sistema i dostaviti je NSA Unit-u, zajedno sa tehničkom dokumentacijom kao što se zahtjeva u članu 6. Pravilnika o interoperabilnosti evropske mreže za upravljanje vazдушnim saobraćajem („Sl. glasnik BiH“, broj 45/10).

DIO B
Zahtjevi za provjeru sistema iz člana 12, stav (2)

1. Provjera sistema koji je definisan u članu 2., stav (1) ovog pravilnika dokazaće usaglašenost ovog sistema za zahtjevima ovog pravilnika u odnosu na interoperabilnost, performanse i bezbjednost u procjeni okruženja da održi operativni okvir ovih sistema.

2. Provjera sistema koji je definisan u članu 2., stav (1), biće sprovedena u skladu sa odgovarajućom i priznatom praksom testiranja.

3. Alati za testiranje korišteni za provjeru sistema koji je definisan u članu 2., stav (1), će imati odgovarajuću funkcionalnost.

4. Provjera sistema koji je definisan u članu 2., stav (1), će proizvesti elemente tehničke dokumentacije zahtjevane u tački 3. Priloga IV Pravilnika o interoperabilnosti evropske mreže za upravljanje vazdušnim saobraćajem („Sl. glasnik BiH“, broj 45/10), uključujući slijedeće elemente:

a) opis implementacije;

b) izvještaj o pregledima i testovima koji su sprovedeni prije stavljanja sistema u upotrebu.

5. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi će utvrditi odgovarajuće operativno i tehničko okruženje za procjenu koje odražava operativno okruženje, a za obavljanje aktivnosti provjere angažovaće se tijelo za ocjenu usaglašenosti.

6. Tijelo za ocjenu usaglašenosti će upravljati aktivnostima provjere i posebno će:

a) provjeriti da li test plan opisuje integraciju sistema koji je definisan u članu 2., stav (1) ovog pravilnika, prilikom procjene operativnog i tehničkog opkruženja;

b) provjeriti da li plan testiranja potpuno obuhvata primjenljive zahtjeve ovog pravilnika u odnosu na interoperabilnost, performanse i bezbjednost;

c) obezbjediti održavanje i kvalitet tehničke dokumentacije i plan testiranja;

d) obavljati ispitivanja i testove kao što je navedeno u planu testiranja;

e) sastaviti izvještaj koji predstavlja rezultate pregleda i testiranja.

7. Tijelo za ocjenu usaglašenosti će obezbjediti da su sistemi definisani u članu 2., stav (1) ovog pravilnika pušteni u rad u okruženju za operativnu procjenu i da ispunjavaju zahtjeve ovog pravilnika u odnosu na interoperabilnost, performanse i bezbjednost.

8. Nakon uspješno obavljenih poslova provjere, tijelo za ocjenu usaglašenosti izrađuje sertifikat o usaglašenosti u odnosu na sprovedene poslove.

9. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi će sastaviti izjavu o provjeri sistema i dostavlja je NSA Unit-u, zajedno sa tehničkom dokumentacijom kao što se zhatjeva u članu 6. Pravilnika o interoperabilnosti evropske mreže za upravljanje vazdušnim saobraćajem („Sl. glasnik BiH“, br. 45/10).

PRILOG XI – RAZLIKE U ODNOSU NA ICAO IZ ČLANA 14.

Poglavlje 3. Dio 3.2.10 (Provjera ciklične redundancije) Aneksa 15 Čikaške konvencije – Usluge vazduhoplovnog informisanja.